

I Guds händer - Vägsträcka 44 Antiokus IV Epifanes Dan 11:21 - 35

Bidrag från Bengt Pleijel
2008-08-04
Senast uppdaterad 2008-08-17

Scen 7

Uppgång för Antiokus IV Epifanes 11:21-23

Därpå intas hans palats av en föraktlig människa. Han saknar kungavärdighet, han dyker upp i tysthet och tillskansar sig makten med list. De fientliga stridkrafterna skall han svepa undan full-ständigt; till och med förbundsfursten krossas. Så snart någon bli-vit hans bundsförvant handlar han svekfullt, får övertaget och be-håller det, fast hans folk är fåtaligt.

Antiokus III hade lidit ett stort nederlag mot romarna vid Ther-mopyle och Magnesia. Det blev hårda fredsvillkor för Antiokus III. Det blev krigsskadestånd och landavträdelser. Sedan fick han också lämna 20 man som gisslan. Bland dem var kungens egen son Antiokus, han som sedan skulle bli Antiokus IV Epifanes, och som alltså hade samma namn som fadern. Denne Antiokus fick bo i Rom, och hade det nog rätt bra där. Han fick leva fem-ton år i Roms hovkretsar och indoktrinerades i Roms tänkande och seder.

Antiokus III hade dött och hans son Seleukus IV blev lönnmördad. Rättmätig arvinge var nu dennes son Demetrius, men han knuffades åt sidan av sin farbror Antiokus IV. Han dyker upp i tyshet och tillskansar sig makten med list. Han saknar kungavärdighet, sägs det (v 21). Makten var inte ämnad åt honom och han passar inte till kung. Genom ränkspel och inställsamhet och falskhet lyckades Antiokus bestiga tronen och kröntes till kung i det seleukidiska rikets huvudstad Antiokia. Han kallas här en föraktlig människa (v 21). Denna föraktliga människa hade många anhängare och beundrare. De kallade honom Epifanes, som bety-der den lysande. Det var en titel som angav att han skulle betrak-tas som gudomlig. Men hans fiender, som det också fanns gott om, kallade honom Epimanes. Det betyder "galningen".

Antiokus blev en framgångsrik krigare och besegrade den egyptiske kungen Ptoleméus VI. Han fortsatte sitt politiska in-trigspel. Så snart någon blivit hans bundsförvant handlar han svekfullt. (v 23) Den som varit hans bundsförvant krossade han. Till och med förbundsfursten krossas. (v 22) Det syftar förmodli-gen på övesteprästen Onias. Han bar titeln förbundsfurste efter-som hans sågs som Israels överhuvud. Han mördades av Antiokus 170 f Kr (se 2 Mack 4:34 och Dan 9:26).

Antiokus IV Epifanes lät utropa sig till "gud" och hyllades som sådan. Här bäddas det onda frö ned i marken som en gång vid tidens slut skall växa upp till en Mot-Kristus, en antikrist, en föraktlig människa. Eller som Paulus uttrycker det: först måste av-fallet ske och laglöshetens människa uppenbaras, undergångens son, motståndaren, han som förhäver sig över allt som kalla-gud eller heligt och sätter sig i Guds tempel och utger sig för att vara Gud (2 Tess 2:3-4).

Låt inte lura er på något vis, säger Paulus (2 Tess 2:3).

Scen 8

Antiokus IV Epifanes växer i makt 11:24-26

Oförmärkt skall han tränga in i de rikaste bygderna av en provins och göra vad varken hans fäder eller farfäder har gjort; han skall fördela erövrat gods, byte och utrustning bland sina män. För en tid planerar han angrepp mot fästningar. Han samlar sin kraft och sitt mod till ett angrepp med stor härsmacht mot kungen i söder, Denne skall då inlåta sig i strid med en oerhört stor och slagkraftig styrka men förmår inte hålla stånd, på grund av förrådiska anslag; de som äter vid hans bord kommer att krossa honom. Hans här skall svepas undan och många blir kvar på slagfältet.

Antiokus förökade sitt rike antingen genom list och intriger eller genom vapenmakt. Oförmärkt kastade han sig över sin fiende, i tider då de inte alls väntade det (v 24). De rikaste bygderna kom under hans kontroll. Erövrat gods, byte och utrustning behöll han inte för sig själv, som hans fäder hade gjort (v 24). Det han tog fördelade han mellan sina män och förtrogna. På det sättet köpte han deras gunst och försäkrade sig om deras lojalitet.

Här sägs sedan i fortsättningen att Antiokus ger sig ut på krigståg mot Egypten, mot kungen i söder, som är Ptoleméus. Trots att denne möter honom med en stor och slagkraftig styrka (v 25) klarar han inte att hålla stånd. Hans egna intrigerar mot

honom, de som äter vid hans bord börjar samarbeta med Antiokus och de krossar honom, kungen i söder (v 26).

Scen 9

Antiokus dårskap 11:27-28

De två kungarna har onda avsikter. De skall sitta vid samma bord och ljuga för varandra, men utan att vinna något med det, ty slutet dröjer ännu, intill den bestämda tiden. Den ene vänder till-baka till sitt land med stora rikedomar och med fiendskap i sinnet mot det heliga förbundet. När han satt sin vilja i verket, återvänder han till sitt land.

Det blev tydligen någon slags fredskonferens. Vi ser hur de två kungarna sitter vid samma bord med mörka blickar. De ljuger och de har onda avsikter, står det (v 27). Vi anar rävspel och my-gel och intriger. Men detta sker bara till en viss tid. Det finns en Gud som sätter gränser för världens härskare och han leder ty-rannerna mot sitt mål, ty slutet dröjer ännu, intill den bestämda tiden (v 27).

Antiokus bröt upp från Egypten för att återvända till sitt land, Syrien. Han tog med sig stora rikedomar (v 28).

Antiokus riktar nu sitt hat mot Israel och beger sig dit med fiendskap i sinnet mot det heliga förbundet (v 28). Han riktar lystna blickar mot rikedomarna som finns i Jerusalems tempel.

Scen 10

Antiokus mot Israel och mot Israels Gud 11:29-31

Vid den bestämda tiden skall han dra in i sydlandet, men denna gång går det inte som den förra. Kiteiska skepp skall komma emot honom, och han måste modlös ge vika. Då återvänder han och låter sin vrede gå ut över det heliga förbundet. Och på återlyssnar han till dem som svikit detta förbund. Trupper som han sänt ut kommer att kränka templet och borgen, avskaffa det dagliga offiet och sätta upp den vanhelgande skändligheten.

Antiokus begav sig ut på sitt tredje krigståg mot Egypten. Men denna gång går det inte som den förra. (v 29) I Egypten härskade nu två bröder Ptoleméus. Han väntade sig ett lätt byte. Men bröderna Ptoleméus hade hemligen underhandlat med romarna och bett dem om hjälp. När Antiokus kom till Egypten kom också kiteiska skepp dit (v 30). Det var romerska skepp (Kittim — Cypren). Den romerske härföraren Popilius Lenas förelade ho-nom ett ultimatum. Antiokus blev helt överraskad. Hans enda möjlighet var att gå med på romarnas villkor. Han måste modlös vika. (v 30) Han gav sina trupper order om att retirera. Profet-ian, som Daniel fick, var rätt: denna gång går det inte som den förra (v 29).

Då återvänder han och låter sin vrede gå ut över det heliga förbundet (v 30). I 1 Mack berättas om denna vrede. Antiokus IV Epifanes lät bygga den vanhelgande skändligheten på brännofferaltaret (v 31). Och runt om i Jerusalem byggde man altaren. Om man träffade på skriftrullar rev man sönder dem och brände upp dem. Om man träffade på någon som hade en bokrulle och höll lagen i ära blev han dödad. Kvinnor som låtit omskära sina pojkar blev dödade och de späda barnen hängdes om halsen på dem. Sådana våldsdåd pågick månad efter månad. Det som ska-kade mest var kanske att man tvingades offra svin i Jerusalems tempel. Fuktansvärd var vreden som drabbade Israel. (1 Mack 1:54-62) Antiokus lyssnar till dem som svikit detta förbund, alltså till dem som avfallit från den judiska tron (v 30).

Allt det som berättas här är endast onda föraningar av vad som skall hända i världens sista tid. Uttrycket den vanhelgande skändligheten (NT17: förödelsens styggelse) dyker upp i Jesu un-dervisning: När ni ser den vanhelgande skändligheten stå där den minst av allt borde stå (må den som läser fatta det rätt) då skall de som bor i Judéen fly upp till bergen (Mark 13:14, jfr 2 Thess 2:4).

Daniel har alltså redan fått höra detta genom ängelns bud-skap: Trupper som han sänt ut kommer att kränka templet och borgen, avskaffa det dagliga offiet och sätta upp den vanhelgande skändligheten. (v 31)

Scen 11

Resultatet av förföljelsen mot Israel 11:32-35

De som är beredda att kränka förbundet, dem lockar han till av-fall genom sina ränker, men de som känner Gud skall stå fasta, också i handling. De av folket som nått insikt skall vägleda många men själva under en kort tid falla offer för svärd och eld, fångenskap och plundring. I sina provningar blir de inte helt utan hjälp, men många som stöder dem skall göra det med svek i sinnet.

Några av de insiktsfulla kommer på fall för att andra skall luttras, rensas och renas, ända till den sista tiden. Ty den utsatta ti-den är ännu inte inne.

Antiokus smickrade och lockade över många judar på sin sida. Han sände ut en skrivelse som påbjöd att alla skulle överge sina

lagar och seder. Hednafolken gjorde så och många israeliter gjorde så. Avsikten var att ena folket. Judarna började offra åt avgudarna och vanhelgade sabbaten (1 Mack 1:41-43). De som i sina hjärtan kränkt det heliga förbundet lockades till avfall.

2 Mack 4:1-10, 23-25 berättar att korruptionen gick så långt att man hos Antiokus kunde köpa prästämbetet, ja t.o.m. översteprästämbetet, för pengar. En av dem som gjorde så hette Jason. När Jason fått makten införde han genast förändringar i grekiskt mönster i sina stamfränders levnadssätt. Han place-rade en idrottsanläggning nedanför själva borgklippan, den öppna platsen framför nuvarande Klagomuren. Den hamnade alltså i utmanande närhet till templet. Dessa idrottsanläggningar kallades "gymnasier", av det grekiska ordet "gymnos" som betyder naken. Att uppråda naken var för de rättrogna judarna en moralisk styggelse. Jason förledde de övriga prästerna att inte längre bry sig om tjänstgöringen vid altaret. De smet ned till idrottsanläggningen så snart gonggongen ljöd. Översteprästen Jason blev också ledare för eliten av den manliga ungdomen. Om detta kan man läsa i 2 Mack 4.

Många avföll. Men det fanns de som stod fasta vid fädernas tro. Men de som känner Gud skall stå fasta, också i handling. (v 32) Här blev en verklig luttringstid. De fick luttras, rensas och renas (v 35). Det gällde om man levte i ett personligt förhållande till Gud och kände Gud. De som gjort det fick inre styrka att stå fasta både i ord och i gärningar.

Men kampen kom att bli hård. T.o.m. de som velat stå fasta och hjälpa andra vacklade i sin tro. Trots att de fått vara ett redskap som hjälpte andra hände det att de för en kort tid föll offer för svärd och eld, fångenskap och plundring (v 33). Här förekom skrymteri och svek.

Det är nu som den stora befrielsekampen började; den som kallades mackabéerrevolten. Den startade med prästen Matta-thias och hans söner. Den tredje sonen Judas hade tillnamnet Mackabéus, "hammaren". Många slöt sig till dem. De vann många ansevärda segrar. Men andra tjusades av Antiokus IV Epifanes smicker och lät sig lockas över till honom av hans löften om karriär. Mackabéerna fick ändå flera gånger övertaget. Och så drogs många över till dem.

I sina prövningar blir de inte helt utan hjälp, men många som stöder dem skall göra det med svek i sinnet. (v 34) Om dessa strider kan man läsa i första och andra Mackabéerböckerna.

Rasta och BE-grunda!

- Scen 7: Vad blev slutet för Antiokus III?
Hur kom Antiokus IV till makten?
Vad betyder Epifanes? Vad menas med "förbundsfursten"? Hur kan man säga att Antiokus är en förebild till Antikrist?
- Scen 8: Hur växer Antiokus i makt?
Vad gjorde han med det som han erövrade?
Hur gick det med hans krigståg mot Egypten?
- Scen 9: Hur kan man här tala om Antiokus dårskap?
Varför riktar han sitt hat mot Israel?
Vad gör Gud i allt detta?
- Scen 10: Vad hände med Antiokus?
Se hans synder som tyngde som bara drog honom djupare och djupare ned.
- Scen 11: Berätta om kampen och svårigheterna som judarna utsattes för.

Jesus säger:

Den som upphöjer sig skall bli förödmjukad,
och den som ödmjukar sig skall bli upphöjd.
(Luk 14:11, 18:14)

Maria sjunger:

Han gör mäktiga verk med sin arm,
han skingrar dem som har övermodiga planer.
Han störtar härskare från deras troner.
(Luk 1:51-52)

Be

För alla synder, för lögn och vidskepelse, för allt ont,
för djävulens grymhet och list, för pest och hungersnöd,
för krig och världsbrand,

för onskans makter i himlarymderna,
för uppror och splittring, för eld och våda,
för ond bråd död, för den eviga döden.
Bevara oss milde Herre Gud.
(Sv Ps 700:1)